

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 30.

Fredagen den 21 April.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

Efter föredragning af Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 165, med delgifvande af Kammarens beslut öfver 2 punkten i dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8, med anledning af motioner angående afskaffande eller nedsättning af konsistorienotariernes provision å uppörd för välgörenhetsinrättningar, beslöt Första Kammaren, på hemställen af Herr *Montgomery Cederhielm*, att hänvisa detta ärende till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 9, i fråga om ändringar och tillägg i gällande aflöningsstat för Riksbanken; och

N:o 10, i anledning af Riksbanken tillskyndad förlust genom uttag å en kreditivhafvares kassakreditiv emot företedd förfalskad vaxel.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets den 19 i denna månad bordlagda utlåtanden N:is 37—40 äfvensom Lag-Utskottets samma dag bordlagda utlåtanden och memorial N:is 38—48.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag första gången bordlagda memorialen skulle uppföras främst och de ärenden, som denna dag bordlagts för andra gången, sättas sist å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 22 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Herr Statsrådet *Hederstierna* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående beviljande af anslag för istandsättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn.

Herr Grefven och Talmannen mottog denna proposition med förklarande, att densamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Den Kongl. propositionen blef härpå föredragen och lagd på bordet.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Banko-Utskottets under gårdagen bordlagda memorial N:is 9 och 10.

Föredrogs å nyo Konstitutions-Utskottets den 13 och 15 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af motion om ändring af § 72 Regeringsformen och § 71 Riksdagsordningen.

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.*

Herr Wallenberg: Uti det engelska parlamentet kallar man *obstruktion*, då en minoritet vill förhindra, att en diskussion avslutas och beslut i frågan fattas; här kunde det tvärt om vara skäl för mig att läsa upp åtskilliga handlingar för att slutligen få några åhörare till hvad jag har i sjelfva saken att anföra, men af aktning för Herr Talmannen kan jag icke slå in på den vägen, utan inskränker mig för närvarande till att, då jag här har den glädjen att se Konstitutions-Utskottets ordförande vara tillstädes, göra en fråga och hemställa, om icke Konstitutions-Utskottet kunde anse det vara på tiden, att en förändring i grundlagen vidtoges i det hänseendet, att Riksbanken blefve stäld under *begge* statsmakternas vård och förvaltning.

Förevarande betänkande har Utskottet stödt på diskussion, vid passerade riksdagar, i frågan och på sitt vidlyftigt utarbetade betänkande vid 1879 års riksdag. I sistnämnda betänkande har Utskottet, bland annat, helt enkelt sagt, att denna fråga *icke* af den främsta statsmakten framstälts, och att man icke borde göra någon eftergift mot Konungen förrän Riksdagen blifvit ombedd att med Konungen dela makten öfver Riksbanken. Jag för min del tror, att *det* motivet icke håller streck, utan att man bör tillse, huruvida det icke kan vara rätt, att en så vigtig institution, som Riksbanken, ställes under *begge* statsmakterna, och huruvida icke frågan härom innebär jemväl *något annat* än jemlikhet i maktställning mellan statsmakterna och ett berättigadt inrymmande åt den främsta statsmakten att taga del i Riksbankens vård och förvaltning. Det är efter mitt förmenande icke ensamt fråga om den saken, hvilken jag visserligen anser vara ur principiell synpunkt den allra viktigaste, utan det är jemväl fråga om ett *betryggande af den allmänna rörelsen*, som också har sin stora betydelse för vårt lands näringslif och dess utveckling — och, ur den synpunkten sedt, är det verkliga fullt berättigadt, att jag framställer mig å många näringsgrenars vägnar, såsom den der höfligen beder, att Riksbanken måtte ställas under *begge* statsmakterna.

Jag kan för min del icke förstå, hvarför Riksdagen skall säga nej till en sådan framställning, sedan sig visat genom många erfarenhetsrön, att Riksdagen har ett mycket stort inflytande på den främsta statsmakten, och att den främsta statsmakten visat så stort tillmötesgående mot Riksdagen, att det ingalunda kan förutsättas, att den främsta statsmakten skulle göra annat än bemöda sig att samverka med Riksdagen i afseende på Riksbankens vård och förvaltning, ifall en sådan grundlagsförändring, som den jag har tilllätit mig att föreslå, komme till stånd.

Det ligger i sakens natur, att, när i ett land finnes en bank af den storlek och betydelse som Riksbanken, och när man ser Riksdagen alltmer öka denna banks kapitalstyrka, man äfven bör tillse, att denna bank motsvarar de förväntningar, allmänheten ur

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

billighetens synpunkt torde hafva rätt att ställa på en central- eller åtminstone en hufvudbank i ett land, och detta så mycket hellre, som denna bankinstitution icke tillhör enskilda personer utan är *en hela rikets tillhörighet*. Flerfaldiga gånger hafva framställningar i den rigtningen blifvit gjorda, men Riksdagen har visat det mest obegränsade förtroende till sina delegerade i Riksbankens styrelsesätt, och därför hafva inga andra framställningar vunnit gehör, än sådana som angå den allra vanligaste pligt för en bank och som knappast behöfva nedskrifvas, exempelvis "att Riksbanken har skyldighet att infria sina egna förbindelser". Denna skyldighet ligger ju i sakens natur. Nu har det visserligen gått bra, och jag tviflar icke på att det fortfarande kan komma att gå bra; men inträffa pröfningar, *då* först får man se, om det varit lämpligt, att Riksdagen *enväldigt* styrt Riksbanken, emedan Riksdagen icke velat med den främsta statsmakten dela värden och förvaltningen af denna viktiga statsinstitution.

Konstitutions-Utskottet har emellertid nu ansett, att den fråga, jag framställt, icke angår något annat än maktställningen mellan de begge statsmakterna. Jag deremot anser, att den angår jembäl den trygghet uti bankväsendet, som den allmänna rörelsen har rättighet att fordra. Jag har visserligen af en mellanmening i Utskottets betänkande bemärkt en antydning, att Riksdagen borde begära, att Konungen frånträdde sin grundlagsenliga rätt till den ekonomiska lagstiftningen, och jag vet af en beklaglig erfarenhet, att kompromisser äro något, som nu är brukligt i politiken, men för min del skulle jag anse det högst beklagligt, om ett sådant byte ävägabragtes; då vill jag hellre låta bero vid det som är. Jag tillåter mig härvid för öfrigt fästa Herr Talmannens uppmärksamhet derå, att, då Kongl. Maj:t vid 1874 års riksdag framställde en proposition med afseende på lagstiftningen för de enskilda bankerna, dervid begagnades det uttryck, att det "begärdes Riksdagens medverkan till detta lagstiftningsarbete". Det var ju utmärkt grannlaga af Kongl. Maj:t att begära Riksdagens medverkan till det lagstiftningsarbetet, men jag finner då också stort skäl, att Riksdagen *nu* i sin tur begär Kongl. Maj:ts medverkan uti Riksbankens vård och förvaltning. I sådan händelse blefve frågan stäld såsom den borde vara, ty den ena banklagstiftningen, så väl som den andra, är för den allmänna rörelsen fullt *lika* vigtig.

För att afstyrka denna hemställan har Utskottet begagnat ett motiv, som jag väntat mig, nemligen att hänvisa till den omständigheten, att en af Kongl. Maj:t på grund af Riksdagens framställning nedsatt komité nu behandlar bankfrågor. Men om man läser det yttrande, som Herr Finansministern haft till statsrådsprotokollet, finner man deraf, att denna komité skall yttra sig öfver de åtgärder, som behöfva vidtagas med Riksbanken, "i händelse de enskilda bankernas tiokronesedlar indragas", och således kan jag icke se annat än att, för den händelse komitén kommer till ett så beskaffadt resultat, som t. ex. att afstyrka denna våldsamma rubbning, så har derigenom äfven komiténs befogenhet att yttra sig om Riksbankens konstitutiva former och förstärkning i

allmänhet, bortfallit. Jag tror för öfrigt, att det vore mera i sin ordning, om Riksdagen gäfvé till kända *sin* mening, huruvida Riksdagen verkligen vill någon annan förändring i Riksbanken än ett ökande af dess grundfond, för att derigenom öka Riksdagens makt, ty så länge Riksdagen icke gifver till kända, att den vill ställa Riksbanken på den fot, en hufvudbank bör stå; så länge Riksdagen icke vill bestämma, att Riksbanken skall hafva pligter och åligganden utöfver den mest vanliga, nemligen att infria sina egna förbindelser, så länge kan man icke begära, att en komité utan kännedom om Riksdagens åsigt, då den aldrig blifvit uttalad, skall framställa något förslag, som tillfredsställer både Riksdagen och näringslivet — ty Banko-Utskottet har aldrig motiverat i hvad syfte man ökar grundfonden, utan man synes öka den endast för att stärka Riksbanken och göra den mäktig, men för hvilket ändamål? det får man gissa sig till.

Jag tror att det sagda kan vara nog och jag hemställer till Herr Talmannen om proposition på återremiss af betänkandet, på det att Konstitutions-Utskottet måtte komma i tillfälle att låta oss förnimma, om det är dess allvarliga mening, att den främsta statsmakten skall för all framtid vara utesluten från Riksbankens styrelse, och att Riksbanken skall växa upp till en sådan institution, som allenast beherrskar men icke betjenar den allmänna rörelsen. Jag anhåller om proposition på återremiss.

Herr Hallenborg: Då den ärade talare, som nyss hade ordet, började sitt anförande med att betyga sin glädje öfver att här se Konstitutions-Utskottets ordförande närvarande — något som icke bort förvåna honom — får jag å min sida uttrycka min glädje att se den ärade motionären vara tillstädes, hvilket förvånar mig, därför att jag hört, att han skulle företaga en angelägen resa, som skulle hindra honom att i dag här närvara. Glädjen att se honom här ökas deraf, att det yttrande han hade var af den beskaffenhet, att jag icke behöfver i minsta mån taga Utskottet i försvar mot hans anmärkningar, och att jag icke behöfver länge upptaga Kammarens tid. Men då den ärade talaren önskade, att Riksdagen skulle uttala sin mening om hans motion, tyckes han mig hafva uttalat en önskan, som varit alldeles onödig, ty han borde icke kunna vara i villrådighet om Riksdagens mening derutinnan, när Andra Kammaran två gånger, då detta förslag varit å bane, utan diskussion afslagit detsamma, och när Första Kammaran vid det första tillfället efter diskussionen afslagit och vid sistlidna riksdag, då det åter förekom, likaledes afslog detsamma, men då utan diskussion.

Det är ett så djupt rotadt medvetande inom flertalet af representationen, att Riksbankens förvaltning skall vara en Riksdagens uteslutande angelägenhet, att denna åsigt är lika rotfästad som öfvertygelsen om helgden deraf, att Riksdagen skall för svenska folket ensam utöfva beskattningsrätten. Jag tror därför, att det vore mycket svårt att sätta i fråga, att Riksdagen skulle under andra omständigheter ändra detta, än att något inträffade,

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
Forts.)*

som ådagalade, antingen att Riksbankens förvaltning sköttes så, att den icke kunde upprätthållas genom den styrelse, som af Riksdagen tillsatts, eller ock att det på något annat sätt visade sig, att en förändring i det afseendet måste ega rum. Då emellertid så icke skett, är det ju icke att antaga, att någon förändring skall ifrågakomma, eller att, om den föreslås, Riksdagen dertill skall lemna sitt medgifvande.

Utskottet har emellertid såsom skäl för sitt afstyrkande framställt något, hvarmed jag tycker den ärade motionären borde vara belåten, nemligen att man borde afvakta utslaget från den komité, som arbetar för ordnande af vårt bankväsende. Den ärade talar-aren åberopade visserligen i fråga härom statsrådsprotokollet, och såsom det åberopades skulle naturligtvis komiténs verksamhet vara mycket begränsad, men så är icke fallet, ty komitén har ett ganska stort fält för sin verksamhet, emedan den eger befogenhet att äfven framlägga förslag till ordnande af bankväsendet i allmänhet. Om ett förslag skulle komma från komitén samt gifva uppslag till en sådan förändring, som den motionären här föreslagit, då kan det ju vara tid att tillse, huruvida någon förändring i den nu gällande organisationen af Riksbanken bör ega rum. Men att, då så ännu icke inträffat, föreställa sig, att Riksdagen skall ändra sin mening, är snart sagt orimligt. Utskottet har, enligt min förmening, handlat riktigt och gjort hvad det bort göra, då det afstyrkt motionen, och Utskottet har gjort det på ett sätt, att motionären bör vara dermed fullt tillfredsställd, ty frågan är hållen öppen, och förhållanden kunna ju inträffa, som göra, att frågan en annan gång, sedd från en annan synpunkt, kan vinna bifall.

För min del hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Ja, när man ställer sig på den basis, att frågan "icke går", anser man sig icke behöfva någon annan motivering. Och att anse föreställningen om Riksdagens rätt att uteslutande förvalta Riksbanken vara så inrotad, att frågan derföre icke går, samt att anse denna *administrativa* fråga af samma beskaffenhet som t. ex. frågan om svenska folkets sjelfbeskattningsrätt, saknar all rimlig grund. Anledningen, hvarför denna åsigt synes vara inrotad i föreställningssättet, är ingen annan, än att man vill vara i besittning af den stora makt, som en mycket stor statsbank gifver, och att Riksdagens majoritet vill disponera öfver dessa stora krafter för att tillfredsställa sin egen maktlystnad. I Konstitutions-Utskottets betänkande vid 1879 års riksdag åberopas något af förhandlingarna vid 1828 års riksdag, och dervid citeras bland annat ett uttryck, som är ganska tankvärdt. Då man ansåg, att en förändring borde ske med Riksbanken, säges det, att "det vore endast *godtycket*, som Rikets Ständer skulle afhända sig". Ja, det är endast *godtycket*, jag anser vara af vigt att Riksdagen afhänder sig, och att detta icke kan ske på något annat lämpligt sätt än att lägga Riksbankens förvaltning jemväl i den främsta statsmaktens hand, är alldeles påtagligt.

Jag kan för min del icke annat än glädja mig åt, att den ärade ordföranden i Konstitutions-Utskottet förstår Herr Finansministerns skrifvelse om komiténs befogenhet annorlunda än jag gör; men då vi komma ihåg, huruledes här hafva diskuterats sådana frågor som t. ex. belänning af statens och allmänna hypoteksbankens obligationer, hvilket icke ansågs vara något, som Riksbanken borde under alla förhållanden åtaga sig utan afseende på personen; vidare frågan om Riksbanken såsom ständig lånsökande i den allmänna marknaden, hvilket icke heller ansågs orätt, utan var något ganska lämpligt för en statsbank, ehuru jag tror det skulle vara svårt att få reda på någon hufvudbank i något annat land, som sysselsätter sig med sådant; vidare frågan om Riksbankens skyldighet att hålla guld-kassa — den ansågs icke ens kunna bestämmas till en så anspråkslös summa som tio millioner kronor, utan den kan nu gå ned så lågt fullmäktige behaga, blott Riksbanken kan med guldmynt invexla de banksedlar, för hvilka guld begäres. När man betänker allt detta, så synes det uppenbart, att Riksdagen lemnar allting åt omdömet och godtycket hos det *fåtal* delegerade, Riksdagen utsett för att styra Riksbanken.

Det är sjelfva principfrågan, Herr Talman, på hvilken jag strängt håller, och det är den frågan, som jag anser vara af så stor betydighet, att jag tror den dag kan komma, då sjelfva Riksdagen skulle vara mycket glad — eller åtminstone Riksdagens minoritet skulle glädjas — om under lugna och fredliga förhållanden den åtgärd blifvit vidtagen, att Riksbanken stälts under *begge* statsmakterna.

Utskottet har invändt mot mitt yrkande om 9 i stället för 7 fullmäktige, att det skulle vara ett för stort antal. Ja, det kan man ju säga, om man så vill; men då kan jag också och med mycket större anledning säga, att 7 är för litet, ty det är icke alltid sagdt, att det blifver "sju vise män", som utses till fullmäktige, utan det kan hända, att bland de 9 af mig föreslagna skulle samlas större erfarenhet och sakkänedom. Den föreslagna tillökningen i antalet kan derföre åtminstone icke vara farlig. Dertill kommer något, som ännu visserligen icke är för handen, men som kan komma att inträffa, om man för mycket begränsar antalet, nemligen att *fåtalet* har lättare och större benägenhet att sammansluta sig till ett vänskapligt *kotteri*, än hvad fallet kunde blifva med ett flertal. Derpå har man haft många exempel. I Englands bank är antalet ledamöter i dess öfverstyrelse 24, utan att räkna ordföranden och vice ordföranden.

Jag kan för min del icke se någonting annat i den af mig begärda propositionen på återremiss än en önskan att få såsom princip veta, om Första Kammaren icke vill medgifva, att Riksbanken ställes under *begge* statsmakternas vård och förvaltning.

Jag anhåller fortfarande om proposition på återremiss.

Herr Jöns Pehrsson: Vid något föregående tillfälle, då samme motionärs förslag i detta ämne var före, tillät jag mig uttrycka den förhoppning, att den dag åtminstone icke på länge

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

mätte komma, då ett förslag sådant som motionärens blefve af svenska Riksdagen antaget. Det är väl möjligt, att motionären, som ser långt fram i tiden, kan hafva rätt i sina påståenden, nemligen om det skulle inträffa, som han synes befara, att landtmännen skulle blifva så mäktiga i Riksdagen, att de kunde efter sitt skön bestyra om allt som der försiggår, men den tiden tror jag dock ingalunda vara nära för handen, om den ens någonsin kommer att inträffa. För öfrigt tror jag icke, att man hittills haft den ringaste anledning att förebrå den styrelse, som Riksdagen utsett att handhafva Riksbankens angelägenheter, för att på något sätt hafva varit partisk för olika tänkande i politiska frågor. Skulle vid någon bankinrättning något sådant inträffa, så torde det vara den ärade motionären, som har den bästa kännedom derom. Det är icke obekant, att de finnas, som försöka både på ett och annat sätt att undertrycka olika tänkande, och det kunde ju vara ett sätt att neka en misshaglig person försträckning, äfven om den säkerhet, han erbjöde, vore af mångfaldigt större värde än det begärda låneunderstödet. Jag tror dock för min del, att motionären ser framtiden i allt för mörka färger, ty det lär väl icke vara att befara, att något sådant kommer att inträffa som att en styrelse, som Riksdagens begge Kamrar utser för förvaltningen af Riksbankens angelägenheter, skulle bestå af så partiska personer, att de icke i främsta rummet skulle se på det stora helas framtid och välgång. Derför anser jag, att motionären gerna kan vara lugn, äfven om han betraktar frågan så, att han antager, att komiteerade gått ut från den synpunkten, att de enskilda bankerna i en framtid skola upphöra. Jag tror nemligen, att de åtminstone ännu under en lång följd af år äro högst nödvändiga för den allmänna penningrörelsen i vårt land. Min åsigt är emellertid, att den dag är mycket långt aflägsen, då Riksdagen afsäger sig den rätt, den har öfver Riksbanken, likasom den ej heller någonsin lär vilja afstå från rätten att sig sjelf beskatta.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Jag vill endast fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att jag *icke* sagt ett enda ord om de *enskilda bankerna*, och att jag icke nu uppträdt till deras försvar. Men *den* frågan kommer väl en gång på dagordningen, och om vår Herre till dess bevarar helsa och lif, skall jag då nog veta att försvara deras gagnande tillvaro. Det har jag gjort förr, mer än en gång, och ej utan framgång, men den frågan hör emellertid icke hit och behöfver därför icke nu vidröras.

Vidare ber jag att få fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att frågan om förbättrandet af Riksbankens styrelse icke kan i något hänseende angå mig personligen, ty frågan är en framtidsfråga, och mina farhågor i detta afseende gälla en tid, då min verksamhet längesedan har slutat, men jag har ansett det vara min pligt att fästa Riksdagens uppmärksamhet på, att bankfrågan lätt kan taga en farlig vändning, och om den åsigten är jag icke ensam. Det har yppat sig en sträfvan, som jag, åtminstone på

det ekonomiska området och med hänsyn till vårt näringslif, önskar få se begränsad. Om en stor bank får begagnas såsom vapen i herrsklystna händer, så kan detta komma att hindra utvecklingen af vårt lands välstånd, hvilket bör lemnas i fred och oberoende af de politiska striderna.

*Ifrågasatt
ändring af
§ 72 Rege-
ringsformen
och § 71
Riksdagsord-
ningen.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande utlåtande och sedan derpå, att detsamma skulle till Konstitutions-Utskottet återförvisas, samt förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Wallenberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas utlåtandet till Utskottet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—53;
Nej—25.

Föredrogs å nyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 13 och 15 i denna månad bordlagda betänkande N:o 8, angående stämpelpappersafgiften.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 19 och 21 innevarande April bordlagda utlåtanden:

N:o 37, i anledning af väckt motion om ändring i bestämmelserna om tiden för uppbörd af kronoutskylder och deras redovisning;

N:o 38, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till danaarf efter Ulrika och Hedvig Tillman;

N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående öfverlåtande till Stockholms stad af vissa dels kronan, dels Riksgäldskontoret tillhöriga tomtdelar utmed Riddarholmskanalen mot vederlag till kronan af annan, för sammanbindningsbanan genom Stockholm använd, staden tillhörig mark; samt

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående öfverlåtelse på Ingelstads och Jerrestads härads tings- och fänghusbyggnadsskyldige invånare af eganderätten till kronogatehuset N:o 16 Hammenhög.

*Ändring af
23 § in-
teckningsförord-
ningen.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 38, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om förändrad lydelse af 23 § in-teckningsförordningen.

Herr Fröman: Det skulle icke förvåna mig, om herrarne började ledsna vid dessa förslag af Justitieombudsmannen, som äro afstyrkta af Lag-Utskottet och förekomma i Kammaren plenum efter plenum. Det värsta är, att jag icke kan skjuta skulden på Lag-Utskottet, utan måste taga den på mig sjelf. Jag hoppas dock, att herrarne tillåta mig att här yttra några ord till min undskyllan.

Redan sidstlidne lördag åberopade jag vid en dylik frågas behandling den inledning, hvarmed mina anmärkningar mot utsökningsslagen i senast afgifna embetsberättelser började; och jag sade då, bland annat, att jag med nämnda anmärkningar just icke åsyftade eller hade hopp om att åstadkomma några lagförändringar, utan att mitt egentliga syftemål var att väcka uppmärksamhet på förhållanden, som jag ansåg vara anmärkningsvärda; och att jag slutade anmärkningarna med förslag till lagförändring kom sig helt enkelt af justitieombudsmannainstruktionens föreskrift, som ålägger Justitieombudsmannen att anmärka brister i lagar och författningar samt *afgifva förslag till deras förbättring*. Detta gör, att Justitieombudsmannen icke kan framställa anmärkningar mot lagar eller författningar, utan att tillika framlägga förslag till deras förbättring; och hvad åter beträffar förslag till lagförbättringar, så vet man ju, att Lag-Utskottet icke utan skäl fordrar, att de skola vara formulerade i bestämda lagbud. Denna fordran på Justitieombudsmannens lagstiftande verksamhet är, enligt min tanke, i våra dagar något för sträng. Vi veta, att, när det nu för tiden skall lagstiftas, sker det vanligtvis — och det anses vara nödvändigt, att så sker — genom flere personers samverkan under form af komité eller lagberedning. Dessa sammanträda uteslutande i och för detta ändamål, inforra en hel mängd upplysningar, diskutera ämnena från alla sidor, sätta upp lagparagrafer, redigera dem till ett sammanhängande lagförslag och omredigera dem, innan de framläggas för allmänheten. Justitieombudsmannen åter skall ensam på sitt embetsrum, upptagen af de dagliga bestyren, derest

han vill framställa en anmärkning, genast vara beredd att framlägga ett formuleradt förslag till en lagförändring. Naturligtvis måste han då ofta råka i ganska stort bryderi. Han ser bristerna, som böra rättas, men han tycker sig hvarken ega nödig insigt eller erfarenhet eller klokhet att genast kunna framlägga ett antagligt lagförslag till deras afhjelpande. Hvad bör han vid sådant förhållande göra? Skall han tillbakahålla anmärkningarna, eller skall han framställa dem jemte det bästa möjliga förslag till förbättring, som han kan åstadkomma, oberoende af hvad han i det fallet kan äfventyra i omdömet om hans skicklighet i lagstiftningens svåra konst? Jag har valt den senare utvägen, emedan jag ansett anmärkningarnas framställande för det viktigaste. Förhållandet är nemligen, att om anmärkningarna äro rigtiga, finnas alltid utvägar att få deras anledningar genom lagstiftningen undanröjda. Justitieombudsmannens underhaltiga förslag kunna upphjelpas genom Lag-Utskottets medverkan, så att slutligen lagförslag frambringas, hvilka kunna vinna bifall både af Riksdagen och Kongl. Maj:t. Jag har sett flera exempel derpå. Äfven med den utgång, en del af mina anmärkningar vid denna riksdag erhållit, anser jag dem icke hafva varit alldeles gagnlösa, ty dels framhållandet af de brister, som förefinnas, dels den behandling, som Lag-Utskottet åt mina förslag till förbättringar egnat, dels slutligen de yttranden, som möjligen komma att i följd häraf inom Kamrarna afgifvas, kunna gifva nyttiga vinkar åt dem, som hafva att tillämpa de lagar, mot hvilka anmärkningarna blifvit framställda. Detta är, hvad jag till min undskyllan velat andraga.

Hvad sedan beträffar det nu föredragna ämnet, så finna herrarne af Utskottets betänkande, att mitt förslag delar sig i två särskilda. Det ena är, att inteckning, som endast till en del blifvit betald, likväl bör i sin helhet få dödas, utan företeende af inteckningshandlingen, och det andra går derpå ut, att, när en inteckning till hela sitt belopp kan utgå, denna inteckning skall få dödas, äfven om penningarne icke af fordringsegaren genast mottagas, utan nedsättas i vederbörande landtränteri. Det sistnämnda förslaget har mött starkt motstånd, icke allenast af Utskottets majoritet, utan äfven af de reservanter, som välvilligt hafva slutit sig till mitt för- nämnda förslag. Jag får emellertid bekänna, att jag icke kan begripa denna stora räddhåga för dödande af inteckningar, som äro till fullo betalda, och der penningarne äro insatta i ett landtränteri, ja, jag skulle vilja gå ett steg längre och säga, att det icke helier kan ligga någon fara i dödande af inteckningar, som äro till fullo inlösta och finnas hos vederbörande auktionsförrättare. Det är nemligen den stora skilnad mellan dessa inteckningar och dem, som få dödas, ehuru de icke äro till någon del betalda, att de senare kunna finnas hvar som helst i hela vida världen, så att man icke vet, hvem som innehar dem. Dessa äro farliga och kunna gifva anledning till bedrägerier, men en inteckning, som är inlöst, och som finnes hos auktionsförrättaren eller i landtränteriet, kan väl icke i någon mån vara för nämnda orsak farlig. Man säger, att det är så lätt att få ut en inteck-

*Ändring af
23 § inteckningsförrordningen.
(Forts.)*

*Ändring af
23 § in-
teckningsfö-
rordningen.
(Forts.)*

ningshandling för att döda den, men detta är kanske icke alltid förhållandet, ty landtränstmästaren behöfver handlingen såsom verifikation för utbetalningen, och det samma är förhållandet med auktionsförrättaren, hvarföre det icke är gifvet, att de äro villige att utlemna handlingen till fastighetsegaren, för att han skall kunna låta döda in-teckningen vid domstolen. Men, såsom sagdt är, äfven om detta icke sker, vet man, hvar handlingen finnes, och att den icke utlemnas till obehörig person. Blir jag emellertid ensam om denna åsigt, så vill jag visst icke försöka att genomdrifva densamma. Jag har endast velat framställa de skäl, som förmått mig att väcka detta förslag. Deremot anser jag, att mitt andra förslag, som också vunnit understöd af reservanter, verkligen bör vinna lagstiftarens bifall. Hvad Utskottet deremot haft att anmärka och det förslag, som Utskottets majoritet i motive-ringen till det afstyrkande utlåtandet framkastat, finner jag verkligen något besynnerligt. Det heter, att när den nye egendoms-egaren utbetalar till in-teckningshafvaren det belopp, som kan ur köpeskillingen gäldas, han kan såsom vilkor uppställa den fordran, att in-teckningshafvaren skall till honom emot receptis aflemla det in-tecknade skuldebrevet i hufvudskrift för in-teckningens dö-dande, på sätt in-teckningslagen föreskrifver. Jag får säga, att jag för min del icke vill vara med om en lagstiftning, som skulle upp-ställa en sådan föreskrift, likasom jag å andra sidan tror, att ett sådant vilkor utan lagstiftningens uttryckliga föreskrift icke kan uppställas. Det vore att ålägga fordringsegaren att lemna från sig en fordringshandling i original, på hvilken han grundar något sitt rättsanspråk, utan att han af sin eftergift kunde motse annat än äfventyr, till och med förlust.

Mitt af reservanterne understödda förslag, att när en skuld, som blifvit in-tecknad i fast egendom, hvilken genom exekutiv eller konkursauktion är försäld, ej kunnat ur köpeskillingen till fullo utan endast till en del gäldas, in-teckningen skall till den nye köparens säkerhet, utan fordringsbevisets företeende, kunna af domstolen dödas icke blott till den del, som *icke* blifvit gulden, utan jemväl till den del, som är gulden, har för sig alla skäl af rättvisa och billighet. Den lag, som för detta fall nu gäller, eller att in-teckningen i nämnda fall icke kan dödas till annan eller större del än den, som *icke* blifvit gulden, är minst sagdt en besynnerlig lag. En person köper på auktion en egendom, betalar in fulla köpeskillingen och gör med rätta anspråk på att derigenom hafva denna sin egendom gravationsfri. Efter den äldsta lagstift-ningen i ämnet kunde icke något slags dö-dande utan fordrings-handlingens företeende komma i fråga, men jag förmodar, att detta hade till följd, att köparen aldrig betalte mera än hvad som mot-svarade skilnaden mellan den in-tecknade skulden och den genom klubbslag befästade köpeskillingen. Numera, sedan det blifvit stadgadt, att köpeskillingen skall till fullo inbetalas, och lagstift-ningen deremot trädt mellan och, genom att medgifva in-tecknin-gens dö-dande utan den in-tecknade handlingens företeende, velat skydda köparen för äfventyret att antingen om igen erlægga köpe-

skillingen till inteckningshafvarne eller att finna sin egendom fortfarande belastad med inteckningar, som framgent skulle spöka i blifvande gravationsbevis, till dess de redan betalda skulderna blifva öfveråriga, huru har den lagstiftning, som nu gäller, fullgjort detta medlarekall? Jo, den säger till köparen, som till fullo betalt egendomen och förty vill hafva den befriad från äldre gravationer: din billiga begäran godkännes, för så vidt ingenting är betaldt på den eller de inteckningar, om hvilka fråga är, men om en del af inteckningen är betald, men en annan del icke, då medgifves inteckningens dödande för den delen, som *icke* är betald, men icke för den del, som *är* betald. Denna del af inteckningen likasom hela beloppet af de inteckningar, som du till fullo inlöst, skola fortfarande stå kvar och gravera din egendom och framgent upptagas i gravationsbevisen öfver egendomen, intill dess skulderna eller inteckningssäkerheten blifvit öfverårig. För mig är det svårt att fatta den förnuftiga grunden för en sådan lagstiftning.

Jag slutar med att anhålla om proposition på bifall till reservanternes förslag.

Herr Samzelius: Lagförändringar äro icke alltid lagförbättringar, det visar sig otvetydigt, när man jmför de föreskrifter, som blifvit meddelade i Kongl. förordningen 1823, med dem, som för närvarande gälla. 1823 års förordning anslöt sig till det förslag, som utarbetades af lagkomitén, hvaremot det senare förslaget anslöt sig till lagberedningen, som föreslog en förändring, dock utan att derför uppgifva det ringaste skäl. Det förslag, som af Herr Justitieombudsmannen i förevarande hänseende blifvit väckt, har jag med min röst ansett mig böra i så måtto understödja, som den vidfogade reservationen innehåller. Herr Justitieombudsmannen har uttalat sitt beklagande deröfver, att instruktionen ålägger honom att formulera ett lagförslag, när han gör hemställan om en lagförändring. Men denna skyldighet för honom är icke större än för hvarje annan enskild motionär som helst, som vill väcka ett lagförslag, ty han är då skyldig att formulera detsamma och är vanligen, åtminstone i de allra flesta fall, naturligtvis mindre skicklig att göra det än Justitieombudsmannen. Den del af hans framställning, som jag ansett mig böra understödja, synes mig vara så enkel och billig, att det icke kan vara någon våda att bifalla den. Det är ett återgående till den lagstiftning, som från 1823 till 1866 blifvit tillämpad, och som under hela tiden visat sig kunna verkställas utan ringaste svårighet eller våda. Man skulle således nu icke återgå till eller lagstifta i något oförsökt, utan man har en långvarig erfarenhet, som visat lämpligheten af de förut gällande stadgandena, hvaremot den ganska korta tid, som förflutit sedan den sista lagförändringen vidtogs, tydligen visar, att den nu gällande lagstiftningen är förenad med de allra största svårigheter och i vissa fall medför de största olägenheter. Detta gäller nemligen om dödande af en inteckning, som af köpeskillingen för utmätt eller å konkursauktion försald

*Ändring af
23 § inteckningsförordningen.
(Forts.)*

*Ändring af
23 § inteck-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)*

fastighet blifvit till en del betald och till en del obetald. Man kan föreställa sig en inteckning t. ex. på 5,000 kronor, hvaraf köpeskillingen förslår att gälda endast 1,000 kronor, hvaremot de återstående 4,000 blifva obetalda. Den förut gällande lagen medgaf i sådant fall dödande af inteckning icke blott för denna del, de 4,000 kronorna, som icke kunde betäckas, utan äfven för den andra delen, de 1,000 kronorna, som kunde gäldas af köpeskillingen, och deri låg — enligt min öfvertygelse — icke den ringaste olägenhet. När man kan döda en inteckning till det belopp, som icke blifvit guldnet, så bör man äfven kunna döda den till det belopp, som blifvit guldnet. Men det kan man icke nu göra. Man lär på några ställen så förfara, att exekutor af sjelftagen rätt behåller skuldebrevet och säger: "jag utlemnar det icke, förr än dödandet af inteckningen skett". Men dertill är han icke berättigad. Den, som mottagit afbetalningen, är icke skyldig att underkasta sig annat än att verkställa afskrifning på skuldebrevet; och om detta har något värde för honom, såsom försedt med borgen och underborgen eller dylikt, så tager han det tillbaka såsom sin egendom, och det kan man icke, enligt min öfvertygelse, förhindra honom att göra. Men huru skall man bete sig för att döda denna inteckning? Det är visserligen — säger Lag-Utskottet — förenadt med olägenheter, men i värsta fall kan man taga ut stämning på honom till laga domstol. Men hvad vinner man dermed, då lagen icke ålägger honom att lemna från sig papperet? Hvem skall man dessutom stämna? Inteckningar äro nu ofta ställda till innehafvaren och, om icke till honom, så åtminstone till ordres, och dessa papper äro utan endossement gällande i hvilken mans hand som helst. Stämmer man en person, försäkras han, att han ej har papperet och säger sig icke vara skyldig uppgifva till hvem han utlemnat det. Huru man under sådana förhållanden skall få en inteckning dödad, dertill ser jag ingen möjlighet under den nu gällande lagstiftningen. Men då den förut gällande angaf ett lika enkelt som säkert medel till dess dödande utan att vara förenadt med olägenheter, så vet jag icke, hvarföre man icke skulle kunna återgå till det gamla, när dessutom icke några skäl blifvit framlagda för den vidtagna förändringen, och den för öfrigt medför stora svårigheter. Nu har blifvit anfördt ett skäl mot den föreslagna lagförändringen, nemligen att man icke borde hafva sådana papper utelöpande i rörelsen, derföre att de medföra olägenheter, när de icke äro försedda med påskrift om dödandet. Detta kan nu visserligen gälla, men i första rummet om inteckningar, som icke alls blifvit guldna af köpeskillingen. De dödas efter offentlig stämning, de löpa ute i rörelsen, och det berättades ett exempel om en person, som haft en massa dylika papper och utlemnat dem som handpenningar vid egendomsköp. Men dessa inteckningar komma fortfarande, om lagen blir sådan den nu är, att löpa ute i rörelsen; de hafva icke fått del af köpeskillingen och komma fortfarande att dödas på grund af offentlig stämning. Återstår då att tillse, huru det förhåller sig med de inteckningar, som blifvit till en del betalda. Dessa inteckningar måste förses

med påskrift af exekutor eller af den, som verkställt köpeskillingsliqviden. När man då finner af denna påskrift, att utdelningen erhållits efter exekutiv försäljning eller efter försäljning för konkursmassas räkning, då måste denna in-teckning icke vidare hafva något värde. Nu kan man säga, att det fins folk, som icke veta, hvad en sådan påskrift innebär, de kunna inbilla sig, att denna in-teckning gälde för det belopp, hvarmed den icke guldits af köpeskillingen. Men icke kan denna okunnighet om lagen vara ett tillräckligt skäl att vidtaga en lagförändring. Hvad Herr Justitieombudsmannen anfört i öfrigt för att visa befogenheten af sitt förslag i hela dess vidd, derom är icke mycket att yttra. De in-teckningar, som blifvit till fullo guldna af köpeskillingen, äro icke svåra att få dödade, och naturligt är, att, när man insatt pennningarne i ränteriet och de stå der räntelösa, in-teckningshafvaren bör vara mån om att få ut betalningen för in-teckningen och således vara villig att aflemna den. I sådant fall möter ingen svårighet att få in-teckningen dödad mot företeende af originalpapperet.

Ut-an att vidare vilja uppehålla Kammarens tid i lagstiftningsfrågor, för hvilka Kam-maren i allmänhet icke har stort intresse, anhåller jag om bifall till den afgifna reservationen.

Herr Bergström: Villigt medgifves, att den för Justitieombudsmannen utfärdade instruktionen på honom lägger en ganska tung börda, då den förpligtar honom att afgifva förslag till lagförbättringar. Som hvar man vet, är nemligen lagstiftningsarbetet, på sätt Herr Justitieombudsmannen också anmärkt, icke en mans sak. Men derföre att denna uppgift är förenad med stora svårigheter är det en hög uppgift, och Herr Justitieombudsmannen kan vara försäkrad, att Riksdagen städse med aktning och uppmärksamhet mottager hvarje framställning i sådant syfte af honom; och särskildt ber jag, att han icke må förtröttnas i utfö-vandet af sitt kall i denna del. Den granskning, Lag-Utskottet egnar hans framställningar, visar ingalunda å Utskottets sida någon likgiltighet, om än Utskottet, såsom naturligt är, måste förhålla sig konservativt i sak, ty att i oträngdt mål vidtaga lagförändringar, anser jag, och antagligen äfven pluraliteten inom Utskottet, icke vara lämpligt.

Då Herr Justitieombudsmannen icke yrkat bifall till sin framställning i den del, som afser befogenheten för rätten att, fastän in-teckningshandling icke i hufvudskrift företes, döda in-teckning, då dess belopp blifvit afsatt och till landtränteriet levererad, kunde jag underlåta att vidare yttra mig i denna del af ärendet. Så mycket vill jag dock säga, att jag icke kan finna, det Herr Justitieombudsmannen hade rätt deruti, att den infriade in-teckningshandlingen, som må befinnas i ränteriet, skulle utgöra en så nödvändig verifikation för räntmästaren, att han skulle ega behålla den. Tvärt om ställer sig saken för mig så, att har den nye egaren af en å exekutiv auktion eller under konkurs försåld fastighet erlagt full köpeskillning och sålunda gjort hvad på honom ankommit för inlösen af skuldebrevet, och hafva penningarne

*Ändring af
23 § in-teck-
ningsförord-
ningen.
(Forts.)*

*Ändring af
23 § in-
teckningsförord-
ningen.
(Forts.)*

blifvit afsatta, så, när penningarne äro mottagna af borgenären, d. v. s. inteckningshafvaren, är också den nye egaren berättigad att komma i besittning af det inlösta skuldebrevet, och då möter intet hinder att döda inteckningen. I inteckningshafvarens intresse att snart få sina penningar ligger ett tillräckligt motiv för honom att icke dröja att inställa sig hos vederbörande för att lyfta dem. Det är således ingen våda att undvara en lagförändring i det syfte, Herr Justitieombudsmannen föreslagit. Härvid skall jag stanna, hvad angår denna del af frågan.

Hvad åter den andra delen af hans framställning beträffar, så är det Kammaren väl bekant, att inteckningslagen såsom regel uppställer, att, när intecknad belopp blifvit helt och hållet eller till en del betaldt, så får inteckningens dödande för det betalda beloppet icke ega rum med mindre än att inteckningshandlingen i hufvudskrift företes. Detta är en vigtig och nyttig regel, emedan hvarje utelöpande inteckningshandling, hvarför inteckningen är i sjelfva verket dödad, men hvarå bevis om dödadet icke finnes tecknad, kan gifva anledning till svek och bedrägerier. Kunde man upprätthålla denna regel i hela dess stränghet jemväl hvad angår intecknade belopp, hvilka icke kunnat ur köpeskillingen gäldas, vore det godt och väl. Det har dock blifvit nödvändigt att göra två undantag, nemligen först i 23 §, så vidt angår belopp, som icke kan gäldas ur köpeskillingen, och i 24 § hvad angår inteckning, som blifvit förklarad ogiltig på grund deraf att konkurs emellertid inträffat. Detta undantag i 24 § väckte stora betänkligheter inom Högsta Domstolen vid granskningen af förslaget till ny inteckningslag, och flera af justitieråden ansågo, att det icke borde medgifvas. Men då här icke är fråga om utsträckning af undantaget i 24 §, skall jag hålla mig till undantaget i 23 §, hvars utsträckning blifvit af Herr Justitieombudsmannen ifrågasatt. Herr Justitieombudsmannen fann besynnerligt, att Lag-Utskottet yttrat, att "den nye egaren borde vara berättigad att såsom vilkor för utbetalning till inteckningshafvaren af det belopp, som kan ur köpeskillingen gäldas, uppställa den fordran att inteckningshafvaren medverkar till att inteckningens dödande med afseende på detta belopp eger rum". Jag för min del kan icke finna något besynnerligt i detta; man vet ju, att här i Stockholm går det med största lätthet; här följas inteckningshafvaren och egaren till rådhusrätten, der dödadet verkställles, hvarefter penningarne utbetalas till inteckningshafvaren. Fastän Lag-Utskottet af undseende för en och annan ledamots i Utskottet tvekan har sagt, att Utskottet icke vill afgöra, huruvida enligt gällande rätt sådan fordran kan uppställas, tvekar jag för min del ej att förklara, att, om en inteckningshafvare, som kunde få en del af sin intecknade fordran betald, icke ville medverka till att få inteckningen dödad till motsvarande belopp, jag, om jag vore domare i sådant mål, skulle stadga, att, derest han icke beqvämde sig till dylik medverkan, han icke heller skulle få uppbära penningarne; och då blefve sannerligen motiven så starka, att han gerna lemnade sin medverkan. Jag tror, att det är högst

viktigt och högst angeläget att upprätthålla regeln i hela dess stränghet och icke utan tvingande behof medgifva undantag. Bote-medlet mot möjligen uppstående olägenheter är anvisadt af Utskottet. Finnes det icke redan gällande lag, må man då föreslå en lagförändring, gående derpå ut, att inteckningshafvaren icke får sina penningar förr än han medverkat till inteckningens dödande och uppvisat i original inteckningshandlingen. Man får icke tro, att lagberedningen på alldeles lösa grunder föreslagit ändring af gamla lagen till sådan lydelse, som § 23 i inteckningslagen nu har. Det var nog efter moget öfvervägande, som dödandet inskränktes till den del af inteckningen, hvilken icke kunde af köpeskillingen gäldas. Jag skall icke längre uppehålla Kammarrens tid i denna något tekniska fråga utan yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

*Ändring af
23 § inteckningsförordningen.
(Forts.)*

Herr Fröman: Jag skall denna gång inskränka mig till att endast meddela, det Herr Åbergssons reservation redan blifvit af Andra Kammarren bifallen.

Sedan öfverläggningen härmed slutats, gjorde Herr vice Talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarne, enligt de framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande utlåtande och derefter på afslag å utlåtandet och bifall till den dervid fogade reservationen, samt förklarade sig finna den förra propositionen med öfvervägande Ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet och bifalles den dervid fogade reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—36;
Nej—39.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottet den 19 och 21 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 39, i anledning af Riksdagens Första Kammarrens Prot. 1882. N:o 30. 2

Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 104 § 2 mom. utsökninglagen samt till 33 § inteckningsförordningen.

Herr Fröman: I denna fråga skall jag icke blifva vidlyftig. Det kunde visserligen vara några anmärkningar att göra mot de skäl, som Utskottet här anfört, emedan jag, efter det min anmärkning framställdes, erfarit, att det sätt, jag föreslagit för att i det uppgifna fallet finna värdet på fastighet, hvarå hvarken vid taxeringen eller auktionen något värde blifvit bestämdt, vunnit temligen allmänt erkännande i praxis, så att en bestämd föreskrift derom i lagen icke är nödvändig, hvadan jag i denna punkt icke har något yrkande att framställa.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 40, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande grunder för rösträtt vid prestval.

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 19 och 21 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 41, i anledning af väckt motion om ändring i bestämmelserna om församlingars rätt att förfoga öfver kyrkokassorna.

Herr Sundberg: Jag har icke begärt ordet för att bestämdt motsätta mig det förslag, som Lag-Utskottet här har framlagt, utan endast för att uttala min tvekan angående förslaget lämplighet, ja till och med min tvekan angående dess rättvisa. Det vill synas, som smakade Utskottets framställning här icke så litet af enahanda sammanblandning af kyrkkassa och församlingsskassa, hvaraf den väckta motionen har en ännu mycket starkare smak; och likväl känner en hvar, att församlingsskassan icke är detsamma som kyrkokassan, att kyrkans egendom icke är församlingens egendom. Frågas då, huruvida det kunde vara önskvärdt, att gränserna mellan dessa begge ting finge blifva mera flytande än de hitintills varit? Jag vågar starkt betvifla lämpligheten af ett sådant steg. Såsom bekant är, har alltifrån den tid kyrkolagen skrefs, således under tvåhundra år, församlingarne ständigt röjt en viss böjelse att, när några tillgångar funnits i deras kyrkokassa, använda dem till andra kommunala ändamål än de med de befintliga penningarne afsedda. Det är också denna lust, som har gjort, att Kongl. Maj:t ansett sig böra utfärda förnyade föreskrifter derom, att landshöfdingeembetena och stiftsstyrelserna skola noga se till att kyrkokassorna icke må för annat ändamål än det, för hvilket de blifvit bildade, användas. Nu säger man, att detta ändamål är kort och godt kyrkans vård och underhåll, och likväl

är det mycket annat, som rör kyrkan och, utan att stå i direkt samband med sjelfva bygnadens vård och underhåll, dock är af sådan kyrklig natur, att dessa medel borde kunna få dertill användas.

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)*

Innan vi närmare inlåta oss på frågan om församlingarnes friare dispositionsrätt, så låtom oss se till, huru i vårt land de så kallade kyrkokassorna uppkomma. De uppkomma, som bekant är, på tre olika vägar: i den sydligaste delen af landet hufvudsakligen genom kyrkotionde, i öfriga landsändar dels genom afkastning af jord och byggnadssäd, dels, och till vida öfvervägande mängd, genom sammanskott af församlingens medlemmar, vare sig detta sammanskott uttaxeras eller på annat sätt utgöres. I afseende på de tillgångar, som på de tvenne förstnämnda vägarne tillkommit, kan nu icke rimligen församlingen såsom församling ega någon fri dispositionsrätt. I afseende på den kyrkokassa åter, som uppstått på den sistnämnda vägen, synes förhållandet vara ett annat. Här vill det nemligen synas, som hade församlingen en rätt, hvilken den dock i sjelfva verket icke eger; ty på hvilka vägar medlen hafva tillkommit är naturligtvis temligen likgiltigt. Hufvudfrågan är och blifver den, hvem *tillhöra* de, sedan de äro samlade; och att de tillhöra kyrkan, när de hafva ingått i kyrkokassan, och icke församlingen, det är så klart, att det behöfver icke bevisas. Men nu har man anmärkt, och det har äfven framhållits i Utskottets betänkande, att det har visat sig behof från församlingarnes sida att göra underdånig hemställan hos Kongl. Maj:t om användande af kyrkans medel till åtskilliga ändamål, som, strängt taget, icke borde enligt författningen ifrågakomma. I förevarande betänkande äro uppräknade sådana ändamål, t. ex. anskaffande af orgel, anbringande och underhåll af värmeapparat i kyrka, inlösen af jord till utvidgande af kyrkogård, brandredskap i kyrka, aflöning till kyrkovaktare o. s. v. Utskottet anser, att i många af de småärenden, som i den vägen hafva inkommit till Kongl. Maj:t, man icke vidare borde besvära Högst densamme, utan att i dylika fall församlingarne sjelfva borde ega rätt att fatta sina beslut utan all underställning hos den högsta statsmyndigheten. Ja, det är i viss mån sant, att så är. Men just genom de många ärenden af denna beskaffenhet, som varit underställda Kongl. Maj:ts pröfning, och der Kongl. Maj:t medgifvit, att medlen få användas till det eller det, som onekligen står i synnerligt nära samband med sjelfva kyrkobyggnaden, hafva verkliga församlingarne på senare tiden ansett sig icke alltid behöfva ingå med framställning till Kongl. Maj:t utan endast anmäla dylika småsaker hos stiftsstyrelsen, som då, så vidt jag känner, har, just på grund af de nämnda Kongl. prejudikaten, förklarar, att mot detta församlingens beslut ingenting varit från stiftsstyrelsens sida att invända. Jag tror således, att den egentliga anledningen, som skulle göra det önskvärdt att utvidga rätten i åtskilliga afseenden för församlingarne att använda kyrkomedlen, redan är bortfallen och att, der denna rätt är nära nog sjelfklar eller åtminstone rimlig och billig, der finnes den, utan att någon särskild

Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)

skrifvelse behöfver till Kongl. Maj:t i ärendet inlemnas. Framställer man nu en skrifvelse i den vidsträckta syftning till Kongl. Maj:t, som här af Utskottet är föreslaget, så heter det, att man skulle hemställa, huruvida icke "större frihet, än för närvarande enligt åtskilliga äldre författningar tillkommer kyrkoförsamlingarne att förfoga öfver kyrkokassorna, må kunna dem tillerkännas hvad angår sådana ändamål, om *hvilka kyrkostämman har att sig värda*". Nu är här visst icke fråga om en lag utan blott om en skrifvelse. Men skulle denna skrifvelse komma att förvandlas till lag, så fruktar jag att i och med detsamma det blefve slut med allt hvad kyrkokassa heter, ty kyrkstämman har att besluta öfver skolhusbyggnad, öfver skollärarnes aflöning o. d. Om nemligen då tillgångar i kyrkokassan finnas, kan man lätt begripa, att församlingarne i allmänhet äro böjda för att anlita dem för dessa främmande ändamål. Min egen erfarenhet såsom deltagare i stiftsstyrelse är den att församlingarne till och med hafva en viss oro i sig, så snart de finna, att tillgångar i kyrkokassan finnes, om de icke få bruka dem till sådana ändamål som t. ex. skolhusbyggnad o. d., för hvilka de eljest, om de icke hade dessa tillgångar, naturligtvis måste göra sammanskott. Men är det rätt att låta en församling, som utgör blott en viss generation af människor, som på en viss tid lefver, få en så stor myndighet öfver kyrkokassan, som här ifrågasättes? Ty huru, frågar jag ännu en gång, uppkommer kyrkokassan? Jo, den uppkommer i regeln mycket långsamt. Den uppkommer genom sammanskott generation efter generation, och först sedan sammanskotten på det viset decennier igenom hafva fortgått, blir det i den kassan någon behållning, som är värd att nämna. Kan det då vara rätt, att en viss generation, som pro tempore utgör församlingen, skulle få använda för främmande ändamål medel, som föregående generationer sammanskjutit? Jag vågar betvifla det. Är det vidare rätt att beröfva en följande generation, som mycket väl kan behöfva de samlade penningarne till de ändamål, som med dem äro afsedda, en tillgång, derigenom att man några år förut har anvandt dem till någonting annat, än hvar till de skulle användas? Jag älskar ganska mycket församlingsfriheten, och att församlingen får, i den vidsträckta mån ske kan, sköta sig sjelf; men jag får säga, att jag hyser betänkligheter mot sådan frihet, som består deruti, att man vill disponera öfver egendom den man icke eger.

Sedan jag nu har framställt dessa mina betänkligheter mot den underdåniga skrifvelse, som Lag-Utskottet här har föreslagit, vill jag låta det härvid bero och afstår tills vidare från att göra något yrkande; ty skulle Kammararen emot förmodan finna lämpligt, att en skrifvelse afgår, bör jag naturligtvis icke bestämdt motsätta mig den, emedan man kan säga om denna sak såsom om många andra, att på en utredning behöfver den ingenting förlora.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Lag-Utskottet i sin helhet, åtminstone jag för min del, har mycket väl vetat att skilja mellan församlingskassa och kyrkokassa. Jag inser full-

komligt, att kyrkan här framstår, hvad dess kassa angår, såsom ett fingeradt rättssubjekt. Men då blotta samlandet af en kyrkokassa i och för sig icke är något ändamål, och då författningarne i ämnet äro i mycket hög grad svårfattliga och mångtydiga, samt då Kongl. Maj:t redan med begagnande af sin rätt att gifva dispens tillåtit församlingar att använda kyrkokassan till ändamål, som varit alldeles främmande för kyrkostämmas omvårdnad, såsom t. ex. för aflöning till barnmorska, så kan det vara skäl, att hela frågan tages i öfvervägande, och att man får litet fullständigare och bättre bestämmelser härutinnan, än som för närvarande finnas. Huru saken kommer att gestalta sig för framtiden, beror naturligtvis på det lagförslag, som kommer att framläggas af regeringen. Den nya lagstiftningen kan blifva sådan, att församlingen i sjelfva verket får mindre frihet än den hittills med Kongl. Maj:ts medgifvande haft i afseende å kyrkokassans anlåtande. Och jag tror icke, att skrifvelseförslaget innebär något angrepp mot den sjelfständighet, som äfven jag vill tillerkänna kyrkan beträffande dess kassa gent emot andra församlingsändamål. Det är visserligen i och för sig icke någon stor sak att befria Kongl. Maj:ts regering från onödiga ansökningar i hithörande frågor. Men det framgår dock af Utskottets betänkande, att en mängd sådana ansökningar inkomma till Kongl. Maj:t onödigtvis. Denna deras egenskap utmärker Kongl. Maj:t, när han i anledning af dem resolverar, att hinder enligt författningarne icke möta för användande af kyrkokassa för uppgifvet ändamål. Detta vill med andra ord säga, att Kongl. Maj:t blifvit *onödigtvis* besvarad i saken. För min del kan jag icke fatta, hvarföre icke äfven detta kunde gälla t. ex. om kyrkokassans anlåtande för upprättande af jernstaket kring kyrkogård, hvartill Kongl. Maj:t anser sitt nådiga bifall erfordras. Kan församlingen utan att kringgå författningen anlita kyrkokassan till anbringande och underhåll af värmeapparat i kyrka, till inlösen af jord för utvidgande af kyrkogård, till anskaffande af brandredskap i kyrka o. s. v., så kan jag icke finna annat, än att församlingen jemväl bör kunna särskildt tillstånd få använda kyrkokassan till anskaffande af jernstaket kring kyrkogården. Ursprungligen var kyrkokassan afsedd endast för byggande af kyrka, men numera finnas många kyrkans tillbehör, hvartill densamma äfven bör få anlitas. Jag befarar för min del inga vådor eller olägenheter af denna skrifvelse. Och jag är öfvertygad om, att Kongl. Maj:ts regering skall med all den varsamhet, som ärendets art kräfver, behandla saken samt icke framlägga något förslag, som på minsta sätt kränker kyrkans rätt. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Då den förste talaren, hvilken är kyrkans högste målsman, icke gjort något bestämt yrkande, kunde det väl vara öfverflödigt att yttra sig. Men jag tyckte mig dock under hans anförande — om jag ej missuppfattade honom — höra några satser, som jag för min del icke vill acceptera, nemligen bland annat, att skolan och kyrkan skulle vara främ-

Angående
rätten att
örfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)*

mande för hvarandra. Jag tror icke, att samme talare eljest har den uppfattningen, utan tvärtom anser, att skolan och kyrkan hafva så mycket gemensamt, att deras behof icke skola vara främmande för hvarandra. Om, såsom på många ställen inträffar, kyrkan under lång tid samlat en stor fond, som den icke vet huru den skall nyttja klokt, men deremot församlingen är fattig och skall bygga ett eller flere dyrbara skolhus, så vet jag icke hvad som vore naturligare, än att den församlingen finge anlita den stora kyrkokassan i stället för att med svår nöd uttaxera beloppet. Jag tror också, att den satsen icke kan vara främmande för den förste talaren, att då en kyrkokassa icke räcker till för ombyggnad eller reparation af kyrkan, så uttaxeras det bristande beloppet på församlingens medlemmar. Jag tror derföre icke, att någon fara kan ifrågakomma, från hvilken sida man än ser saken, om församlingen finge den utvidgade rättighet öfver kyrkokassan, som är ifrågasatt. Och jag får bekänna, att detta betänkande från Lag-Utskottet är ett bland de sundaste, jag vid denna riksdag skådat. Jag undrar visst icke på, att den förste talaren hyser vissa betänkligheter mot detta Utskottets förslag, då jag varit i erfarenhet af, att han i en annan sak, som måste vara mera främmande för honom — det var nemligen ett af regeringen framlagdt ärende angående försäljning af smärre domäner — uppträdde mycket skarpt emot förslaget. Han vann då ett mycket stort understöd i Kam-maren — om till nytta för landet må framtiden utvisa. Men hvad det nu föreliggande förslaget beträffar, tror jag icke, att han såsom kyrkans och de religiösa åsigternas väktare bör motsätta sig detsamma; ty här gäller blott att befria församlingarne från konsistoriernas förmynderskap och maktfullkomlighet i många fall.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner: I fall Lag-Utskottets betänkande vore hållet i fullt opartisk ton och hvarken afveke åt höger eller venster utan endast förklarade, att här föreläge ett ärende, der åsigterna inom lagstiftningen äro dunkla och således icke nog tydliga. i följd hvaraf det vore önskvärdt att en revision skedde i gällande förordningar och sedermera i anledning deraf ett förslag fram-lades till Riksdagen — då skulle jag icke hafva det ringaste emot betänkandet att andraga. Men så är icke förhållandet. För mig framgår det ovilkorligt, att Utskottet i detta betänkande stält sig, om icke fullt direkt, dock indirekt tydligen på den sidan, som yrkar på, att större rättighet öfver kyrkokassan tillerkännes församlingen. Och när man då föreslår att ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, så kan jag icke finna annat, än att, med hänsyn till motiveringen, det hela är en påstötning åt regeringen att lossa på banden och gifva församlingarne frihet att efter behag hushålla med kyrkokassorna. Det är dock härvid en sak att bemärka, som ofta alldeles förbises, men som den förste talaren riktigt framhöll, nemligen den närvarande generationens sträfvan att söka lindring för sig utan afseende å den tyngd, som derigenom kan komma att drabba efterkommande. Man må erinra sig, att kyrko-

byggnad icke är ett ärende, som bedrifves efter samma grunder som de flesta öfriga utskylder i socknen. Vid kyrkobyggnad ligger skyldigheten i närvarande stund så godt som uteslutande på innehafvare af fast egendom, ty församlingens öfriga medlemmar äro derifrån frikallade, utom hvad angår dagsverksskyldighet efter matlag, en utskyld, som är svår att uttaga och som förmodligen numera sällan ifrågakommer, då större arbeten vanligen utföras på entreprenad. Men dessa innehafvare af fast egendom äro icke skyldige att ensamma bygga skolhus, eller att aflöna barnmorskor och ej heller att bekosta värmeledning i kyrka. En värmeapparat i kyrkan gagnar lika väl kapitalisten som hemmansägaren. Båda äro nog lika känsliga för kölden; och då kan man också finna det vara lämpligt, att den förre, om han vill hafva gagnet, afven deltager i kostnaden, så att icke allt kastas på jordens egare. Det är ur denna synpunkt, som jag för mig uppställt saken. Man kan visst sköfva kyrkokassan. Dertill finnes mycken benägenhet. För närvarande medförde sådant också en lindring i någon utgift; men man besinnar icke, att sedermera kommer tyngden, då kyrkan behöfver större reparationer, att helt och hållet ligga på den samhällsklass, hvars representanter för att få fördelen för stunden, ökar kostnaden för efterkommande. Vore kyrkobyggnad en gemensam angelägenhet för församlingen, så att kostnaden därför utginge efter fyrk, eller utaf alla församlingens till utskylder i församlingen förpligtade medlemmar, skulle om kassans anlåtande icke så mycket vara att säga. Men kommer man med en proposition att nå en sådan förändring, då kan man taga för afgjordt, att alla icke fastighetsegare komma att skria om orättvisa och motsätta sig förändringen. Men att tillgripa dessa kassor, som egentligen tillhöra kyrkan och fastighetsegarne i socknen, såsom de der skola underhålla kyrka — dertill vore, med åsidosättande af all rättsgrund, församlingarnes icke kyrkobyggnadsskyldige invånare tvifvelsutän i allmänhet fullt benägne och de byggnadsskyldige, svage för ögonblickets vinst, gjorde de andre sällskap. Det torde vara så mycket mer viktigt i våra dagar att icke sköfva kyrkokassan, som ju mer det blifver dissenters i församlingen, desto mer torde nitet om kyrkan svalna eller åtminstone betydligt förminska, till dess den dag kommer, då allmänheten åter känner, att menniskan, man må säga hvad man vill, icke kan lefva utan religion, att den religion, vi hafva, om man granskar densamma till dess innehåll, är mera tillfredsställande än dessa sekters, som hänföra svaga hjernor och ibland tjena arglistiga samhällsomstörtares demagogiska sträfvanden. Jag måste afstyrka åtgärder, som gå ut på att förminska den ställning, jag anser att kyrkan bör och behöfver hafva. Den nu föreslagna åtgärden är visserligen i och för sig i anseende till kassornas vanliga tillstånd icke egentligen stor, men dock i anseende till sin art utaf betydelse; och då vet jag icke, hvarför man skall gifva sig in på en bana, som man icke behöfver beträda. Då kyrkokassan har odisponerade medel, så må församlingen låna deraf mot återbetalningsskyldighet i viss bestämd ordning och efter fyrk,

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)*

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)*

så att man icke tager från en del församlingsmedlemmar en egen-
dom, hvaröfver de på kyrkans vägnar med rätta böra få förfoga.
Af dessa skäl och då, huru ofullständiga författningarne än
må sägas framstå, det icke visat sig vara med någon svårighet
förenadt att komma till rätta med förvaltningen af kyrkokassa
samt för mycken liberalitet redan för närvarande egt rum vid an-
vändandet af kyrkokassa, får jag, som icke vågar antaga att vid
en förnyad reglering detta förhållande blifver afhjelpat eller ett
rättvisare och bättre förhållande infördt, påyrka afslag å Utskot-
tets förslag.

Herr Samzelius: Den siste talaren, som icke deltagit i frå-
gans behandling inom Lag-Utskottet och som kanske icke så noga
känner skälen till Lag-Utskottets tillstyrkan af den underdåniga
skrifvelsen, har i väsentlig mån fört frågan utom de gränser, som
den rätteligen bör intaga. Jag för min del har nästan uteslutande
bedömt densamma från den verkningsskrets, hvori jag lever, nem-
ligen från hufvudstaden, och det sätt, på hvilket förhållandena här
gestalta sig. Här bildas kyrkokassa icke genom vin- och bygg-
nadssåd, eller arrendeafgifter utan endast genom sammanskott af
församlingsmedlemmarne. Och jag kan då icke finna det allra
minsta farligt eller obilligt uti, att församlingen får fritt förfoga
deröfver. Så tillgår det äfven i verkligheten oaktadt de prejudi-
kat, som här omtalats. Jag kan väl nämna, att Storkyrkoförsam-
lingen, i hvars kyrkoråd jag en längre tid varit ledamot, har utan
att besvära Kongl. Maj:t med underdåniga framställningar tilltrött
sig att med de medel församlingen sammanskjtit bygga orgel-
verk, inrätta värmeledning i kyrkan och mera dylikt. Och för en
tid sedan beslöts likaledes en anordning å 43,000 kronor för re-
parationers verkställande inom kyrkan. Vi hafva medel inne i
kyrkokassan eller församlingskassan, om detta senare namn låter
bättre; och jag kan då icke finna, hvarför man skulle göra ytter-
ligare uttaxeringar och låta medlen ligga onyttiga. Skulle det
ifrågakomma en större reparation af kyrkan eller en ombyggnad
deraf, hvilket dock ej kan komma att behövas på mycket länge,
så vore församlingen helt säkert villig att bidraga till de erforder-
liga kostnaderna. Om man nu icke anlitat kyrkokassan för de
nyssnämnda ändamålen, så hade man i stället mest besluta en ny
uttaxering för de speciella ändamål, hvartill medlen skolat använ-
das; men i sammanhang dermed hade man minskat eller upphört
med tillskottet till den allmänna kyrko- eller församlingskassan,
så att densamma i sjelfva verket ej fått större behållning än hvad
nu blir fallet. Vidare hafva vi, utan att besvära Kongl. Maj:t,
till bestridande af utgifter för folkskolas byggande lemnat ett lån,
dock icke mot annat än vanlig ränta och återbetalningsskyldighet,
hvilken utan tvifvel icke kommer att försummas. Hvad man än
må säga om kyrkans ändamål, så är det väl åtminstone icke att
samla materiella egodelar. Så har det olyckligtvis blifvit uppfat-
tadt i några länder. Man vet, att katolska kyrkan äfven i Sve-
rige samlade förmögenhet; och den gjorde det ännu mer i Spanien

och Italien, så att der blef en allmän fattigdom hos folket och stor rikedom hos kyrkan. Sedermera måste därför staten ingripa och rätta dessa missförhållanden. Till den grad kan det väl icke komma att ske missbruk i Sverige under nuvarande förhållanden. Men i hvilket fall som helst tror jag icke, att det är till kyrkans fromma att samla materiella egodelar, utan församlingsmedlemmarne måtte väl hafva rätt att i den tid de lefva förfoga öfver dess eller kyrkans medel. Det är väl inga andra, som kunna utöfva medlemskap i en församling, än dess i lifvet varande ledamöter. Jag kan icke finna, att kyrkan på något sätt skulle komma i fara, om en något större frihet lemnades åt församlingarne att besluta om användande af medlen, än som nu är fallet. Och dessutom får jag säga, att de gamla Kongl. Brefven från 16- och 1700-talen äro så litet kända, att många församlingar röra sig ganska fritt för dem; och jag har icke funnit, att någon olycka derigenom skett.

*Angående
rätten att
förfoga öfver
kyrkokas-
sorna.
(Forts.)*

Måhända kunna förhållandena gestalta sig annorlunda på sina ställen der kyrkans inkomster bestå af vin- och byggnadssäd och särskilda afgälder, som kanske äro lemnade af kronan o. s. v. Understundom kunna äfven med dessa inkomster särskilda vilkor vara fästade. Då måste naturligtvis dessa vilkor beaktas. Och sådan frihet lärer väl församlingen icke få, att icke dessa vilkor äfven för framtiden måste respekteras. Det förslag, som man i följd af den ifrågasatta skrifvelsen kunde hafva att vänta från Kongl. Maj:t, blifver väl icke så genomgripande, att det kommer att bryta den rätt, som enskilde kunna hafva öfver medel, hvilka blifvit donerade, eller på något sätt kränka den rätt, som uppkommit derigenom att medlen öfverlemnats af staten. För min del tror jag, att det är nödvändigt, att församlingarne få en större frihet att förfoga öfver medlen, än de för närvarande ega. Man har man och man emellan uttalat den farhågan, att om en sådan rätt skulle lemnas församlingarne, såsom att anlita kyrkokassan till byggande af folkskolehus, skulle de snart dertill använda sista skillingen. En så vidsträckt rätt behöfver dock icke lemnas församlingen. Och för öfrigt tror jag, att den förvaltningsrätt, som redan tillkommer kyrkorådet, kan ställas så, att den åsyftade säkerheten i detta afseende blifver ganska illusorisk. Man kan nemligen utlemna lån ur kyrkokassan mot mycket låg ränta. Beslutanderätten häri tillhör obestridligen församlingen, och sålunda kunna lagens föreskrifter lätt kringgås.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid. Jag tror, att Lag-Utskottets förevarande förslag har ganska mycket skäl för sig och att det därför bör af Kammaren bifallas, hvarom jag vördsam anhåller om proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, som nu återtagit ledningen af Kammarens förhandlingar, enligt de framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande utlåtande och sedan på afslag derå, samt för-

Angående rätten att förfoga öfver kyrkohärens sorna.
(Forts.)

klarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Samzelius* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—39;

Nej—43.

Föredrogos å nyo Lag-Utskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtanden och memorial:

N:o 42, i anledning af väckt motion om upphörande af en under namnet "resekallspenningar" till presterskapet i Skåne utgående utskyld.

Bifölls.

N:o 43, i anledning af Andra Kammarens återremiss af Utskottets utlåtande N:o 29, öfver väckt motion om ändring i gällande stadgande om val af ledamot i egodelningsrätt.

Lades till handlingarne.

N:o 44, i anledning af väckt motion om tillägg till § 57 i förordningen om kommunalstämma på landet den 21 Mars 1862.

Bifölls.

N:o 45, i anledning af väckt motion om lagbestämmelse angående anordnande af särskilda valkretsar och valbyråer till lättnad vid samfälda val af stadsfullmäktige i större städer.

Bifölls.

N:o 46, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af § 21 i förordningen om landsting den 21 Mars 1862.

Bifölls.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 19 och 21 innevarande April bordlagda utlåtande N:o 47, i anledning af väckt motion om ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 Maj 1862.

*Föreslagna
ändringar i
förordningen
om kommu-
nalstyrelse i
Stockholm.*

Friherre af Ugglas: Ehuru jag för min del anser, att antagandet af det ifrågavarande lagförslaget skulle lända till en ganska väsentlig förbättring i stadsfullmäktiges arbetssätt och förvaltning, vill jag likväl icke ifrågasätta, att motionen nu skulle bifallas, då ärendet så nyligen som den 30 December 1881 varit underställt Kongl. Maj:ts pröfning. Det är icke heller härför jag nu begärt ordet; men jag har ansett mig böra inlägga en gensaga emot den motivering, som Lag-Utskottet använt för afstyrkandet af motionen. Läser man nemligen denna motivering, måste man komma till den öfvertygelsen, att Kongl. Maj:t pröfvat det föreliggande förslaget, men funnit det olämpligt och därför icke bifallit det samma. Jag finner det vara angeläget, att en sådan uppfattning icke må göra sig gällande, emedan den i sådant fall skulle kunna komma att framdeles åberopas, derest ett nytt förslag i samma syfte kommer att framställas. Jag ber därför att få fästa uppmärksamheten derpå att detta förslag, som innehåller endast *en* större och viktigare fråga och för öfrigt några ganska oväsentliga, af Kongl. Maj:t väl pröfvats men endast i så måtto, att, då tveksamhet förefunnits hos stadsfullmäktige beträffande genomförandet af sjelfva organisationsfrågan och de öfriga förändringarne icke vore af den betydenhet, att ensamt för dem någon framställning till Riksdagen borde göras, Kongl. Maj:t funne förslaget icke böra till någon åtgärd föranleda. Det är således endast därför, att Kongl. Maj:t uppfattat stadsfullmäktiges beslut såsom icke fattadt med en sådan pluralitet, att den kunde tydligt och bestämdt ådagalägga fullmäktiges önskan i detta afseende, som förslaget för närvarande icke blifvit af Kongl. Maj:t bifallet. Jag har anhållit att få denna mening uttryckligen angifven, på det att icke framdeles må åberopas den omständigheten, att förslaget skulle hafva varit af Kongl. Maj:t pröfvadt men befunnet olämpligt, en åsigt som möjligen kan uppstå i följd af Lag-Utskottets utlåtande.

Herr Samzelius: Jag har icke varit närvarande i Lag-Utskottet vid de tillfällen, då beslutet fattades eller då betänkan- det justerades uti det nu förevarande ärendet, och någon anteckning om min frånvaro har därför icke kommit att inflyta i betänkan- det. Om jag varit närvarande, tror jag emellertid, att jag

*Föreslagna
ändringar i
förordningen
om kommu-
nalstyrelse i
Stockholm.
(Forts.)* skulle hafva talat för bifall till motionen i åtskilliga delar, särskildt hvad den angår organisationen af Drätselnämnden. Jag har under flere år varit ledamot af denna nämnd och derunder satt mig in i ärendena och finner på grund deraf förslaget i denna del välbetänt. Huruvida indragning bör ega rum af fattigvårdsnämnden, derom är jag tveksam. Emellertid då Lag-Utskottets öfrige ledamöter utan tvifvel sakna den närmare kännedom om ärendenas behandling inom stadsfullmäktige, som jag tillfälligtvis eger, och en återremiss troligen icke skulle tjena till något, har jag med detta mitt uttalande endast velat tillkännagifva min sympati för framställningen i dess väsentliga delar.

Herr Bergström: Då den förste ärade talaren fann det vara angeläget att betona, att motivet för Kongl. Maj:ts afslag å stadsfullmäktiges framställning icke varit någon åsigt om den föreslagna förändringens olämplighet utan endast den omständigheten, att meningarne varit synnerligen delade inom stadsfullmäktige, så ber jag att få ytterligare bekräfta detta motiv; och jag tror icke, att i Lag-Utskottets utlåtande förekommer något uttryck, som kan gifva stöd åt en motsatt uppfattning. Lag-Utskottet refererar fullständigt Kongl. Maj:ts beslut och de af Kongl. Maj:t sjelf anförda skäl, hvarför han funnit framställningen icke böra föranleda någon åtgärd. Det är visserligen sant, att Lag-Utskottet afstyrkt motionen hufvudsakligen på formella skäl. Utskottet kunde nemligen icke antaga, att den omständighet att Riksdagen bifölle motionen skulle för Kongl. Maj:t utgöra något skäl att bifälla en dylik framställning, då nemligen Riksdagens bifall icke kunde upphäfva den oenighet, som hos stadsfullmäktige varit rådande i fråga om förändringens lämplighet. Då Kongl. Maj:t ansett denna oenighet utgöra ett hinder för vidtagandet af någon åtgärd, så måste samma hinder förefinnas, äfven om Lag-Utskottet hade tillstyrkt motionen. Utskottet har alltså varit ledd af grannlagenhet mot regeringen, om hvilken Utskottet icke kunnat antaga, att den skulle gå ifrån sin mening, därför att Riksdagen bifölle motionen.

Herr Stråle, Holdo: I likhet med den förste talaren vill jag gerna tillstå, att det icke är någon önskan att klandra det slut, hvartill Utskottet kommit, som gifvit mig anledning besvara Kamraren med några ord, men också i likhet med honom, har jag icke kunnat underlåta att begagna tillfället för att såsom min uppfattning uttala, att Kongl. Maj:t undandragit sig att meddela yttrande i sjelfva saken. För den, hvilken såsom jag deltagit i frågans behandling såväl i en förberedande komité och drätselnämnden som hos stadsfullmäktige, kan det icke annat än förefalla underligt, att Kongl. Maj:t under förevändning att stadsfullmäktige varit af skiljaktiga meningar icke ingått i pröfning af frågan. Man skulle deraf kunna draga den slutsats, att, oaktadt kommunalförordningen icke innehåller föreskrift om någon viss pluralitet, Kongl. Maj:t likväl anser det fordras så och så många

röstens öfvervigt för att Kongl. Maj:t skall finna anledning att till pröfning upptaga ett af stadsfullmäktige fattadt beslut. Af sigten med mitt yttrande nu är emellertid helt enkelt att få uttala, det jag under andra förhållanden skulle ansett det vara lyckligt, om Riksdagen velat i denna fråga yttra sig i sjelfva saken; men jag kan å andra sidan icke dölja, att då, såsom Utskottet påpekat, Kongl. Maj:t så nyligen som i slutet af förra året haft frågan under behandling, man kan tänka sig att förslaget på annat sätt än genom Riksdagen kan blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, nemligen derigenom att stadsfullmäktige ingå med förnyad framställning under anhållan att Kongl. Maj:t behagade pröfva sjelfva saken.

Hvad meningsskiljaktigheten hos stadsfullmäktige beträffar, så är det ju uppenbart, att man endast högst sällan kan hoppas på enstämmighet i frågor, som behandlas af en korporation om 100 personer, allra minst då fråga är om att få bort gamla förhållanden, som vuxit fast. Frågan gäller, för att nu besvara Kammaren med några ord i sjelfva saken, att få kommunalförvaltningen förd tillsammans inom en enda myndighet, i stället för att såsom nu t. ex. fattigvårdsnämnden ligger inne med stora belopp under det drätsel-nämnden lånar penningar och alla dessa nämnder sins emellan äro mera sjelfständiga än Riksdagens kamrar i fråga om det, som är under deras förvaltning. Man har lyckats komma till enstämmighet om att taga bort de territoriella församlingarne och nu är nästa steg att få enhet i de förvaltande myndigheterna. Detta har stött på motstånd af fattigvårdsnämnden, som under många år rört sig enväldigt och nu icke vill ingå i en annan förvaltning. Nog kunde Kongl. Maj:t behagat ingå i pröfning häraf. Så har emellertid icke skett och nu vill motionären — efter min åsigt något oegentligt — att Riksdagen skall låna sin kraftiga arm för att ruska på saken litet bättre. Detta har Lag-Utskottet icke velat tillstyrka och jag anser, att Utskottet derutinnan handlat riktigt. Jag tror nemligen ej, att det kan vara lämpligt, att, sedan man fått afslag hos Kongl. Maj:t, hos Riksdagen söka ändring i Kongl. Maj:ts beslut; och det är dock hvad motionen skulle föranleda till, om den af Riksdagen upptoges. Jag vill således nöja mig åt Utskottets uttalande, men på samma gång förklara, att det varit lyckligare och riktigare, om vi fått frågan pröfvad af Kongl. Maj:t. Det finnes dock ännu hopp om att så skall ske en annan gång och har jag alltså intet yrkande att framställa.

Öfverläggningen var härmed slutad, och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 19 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 48, i anledning af väckt motion om omarbetande af gällande förordning angående sparbanker.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner samt inrättande af en för dessa egendomar och statens skogar gemensam domänstyrelse; och

N:o 42, i anledning af väckta förslag dels om jernvägsbyggnader för statens räkning, dels om inköp af enskilda banor, dels om undersökningar rörande ifrågasatta nya jernvägar och dels om anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 9, i anledning af dels Andra Kammarens återremiss af 2 punkten af Utskottets betänkande N:o 5 angående hvitbetssockertillverkningsafgiften, dels Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å 3 punkten af samma betänkande; äfvensom

Lag-Utskottets utlåtande N:o 49, i anledning af väckt motion om förändrade stadganden angående befälhafvares å kronofartyg ersättningskyldighet för skada, som genom hans vållande tillskyndats fartyget eller annan egendom;

h varefter beslöts, att dessa betänkan den skulle på föredragningslistan för nästa sammanträde sättas näst framför de ärenden, som denna dag bordlagts för andra gången.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kamraren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.